

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Іван Ярема**, 1992 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2015 році Київський національний університет культури і мистецтв за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ від «05» грудня 2025 року № 176-о, у складі:

Голови разової спеціалізованої
вченої ради:

Тетяна Новальська, доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв.

Рецензентів:

Галина Салата, доктор історичних наук, професор, професор кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв;

Юрій Горбань, кандидат культурології, професор, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв.

Офіційних опонентів:

Олена Григоревська, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор кафедри інформаційних комунікацій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

Вікторія Добровольська, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри артменеджменту та інформаційних технологій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв,

на засіданні «20» січня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» **Івану Яремі** на підставі публічного захисту дисертації «Цифрова трансформація діяльності публічних бібліотек: міжнародний досвід та українські практики» за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Дисертацію виконано у Київському національному університеті культури

і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: **Людмила Прокопенко**, кандидат культурології, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, доцент кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами). У дисертації *вперше*:

– комплексно досліджено цифрову трансформацію публічних бібліотек України в контексті міжнародного досвіду, що дозволило виявити специфіку вітчизняних практик цифровізації та їхню відповідність світовим тенденціям розвитку бібліотечно-інформаційної сфери;

– виявлено етапи цифрової модернізації бібліотек від концепції «Бібліотека 2.0» до «Бібліотека 4.0» у контексті української бібліотечної практики, що розкриває динаміку трансформації функцій та сервісів публічних бібліотек в умовах цифровізації;

набули подальшого розвитку уявлення про:

– роль цифрової культури та цифрової грамотності як концептуальної основи трансформації бібліотечної сфери, що охоплює не лише технічні компетентності, а й ціннісні орієнтири, норми поведінки та відповідальне ставлення до інформації в діяльності сучасних публічних бібліотек;

– партнерську взаємодію бібліотек з інституціями різних секторів у цифровому середовищі як критичний чинник успішної модернізації, що включає галузеве, міжсекторальне, міжнародне та соціальне партнерство;

– інноваційні сервіси та нові форми діяльності публічних бібліотек, зумовлені впровадженням цифрових комунікацій, штучного інтелекту та технологій Веб 4.0;

удосконалено:

– методологічні засади вивчення цифрової трансформації бібліотек, що інтегрують соціокомунікаційні, культурологічні, інституційні та управлінські перспективи аналізу як багатовимірному процесу – технологічного, організаційного, культурного та соціального;

– положення про стратегічні напрями розвитку публічних бібліотек в умовах цифровізації, що передбачають трансформацію їхньої місії від традиційних книгосховищ до інтелектуальних центрів, технологічних хабів та платформ для розвитку громадянського суспільства.

Здобувач має 15 наукових праць, зокрема 15 одноосібних, з яких: 3 у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному науковому журналі, 11 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях:

1. Ярема І. Бібліотека нового покоління та її роль як соціального інституту в інформаційну добу. *Вісник Книжкової палати*. 2021. № 10. С. 26–30.

2. Ярема І. Теоретично-методологічні основи поняття «цифрова комунікація». *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 2. С. 47–52.
3. Ярема І. Цифрові комунікації як інструмент інноваційної діяльності публічних бібліотек України. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. № 10. С. 49–59.
4. Ярема І. Становлення цифрової комунікації в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 4 (48). С. 101–105.
5. Ярема І. І. Роль держави в розвитку соціально-культурної сфери. *Креативні технології, підприємництво і менеджмент в організації соціокультурної сфери XXI століття* : зб. доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 жовт. 2019 р.) / наук. ред. Я. М. Мартинишин. Київ : КНУКіМ, 2019. С. 76–79.
6. Ярема І. І. Інформаційні технології в соціально-культурній сфері. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. / М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2020. С. 97–99.
7. Ярема І. І. Сутність взаємодії суспільства та влади. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 14–16 трав. 2020 р.). Київ, 2020. С. 72–74.
8. Ярема І. І. Інформаційна аналітика в сучасному інформаційному просторі. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів Четвертої міжнар. наук. конф. (Київ, 20–22 трав. 2021 р.) / упоряд. М. М. Цілина. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2021. С. 263–264.
9. Ярема І. І. Бібліотека як інститут в інформаційній ері. *Інформація та соціум*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 4 черв. 2021 р.). Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2021. С. 41–43.
10. Ярема І. І. Особливості розвитку цифрової комунікації в інформаційно-технологічних процесах сучасної України. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів П'ятої міжнар. наук. конф. (Київ, 23–24 черв. 2022 р.) / упоряд. З. М. Сverdлик, М. М. Цілина. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 240–242.
11. Ярема І. І. Роль соціальних мереж у розвитку цифрових комунікацій. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів, здобувачів, магістрів. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 141–144.
12. Ярема І. І. Цифрові технології, продукти та послуги як інноваційні тренди сучасного інформаційно-цифрового середовища. *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 14–16 верес. 2022 р.) / за заг. ред. В. Г. Спрінсяна; ред. кол.: Г. О. Оборський, В. Г. Спрінсян, В. М. Шейко [та ін.]; відп. за вип. О. О. Татакі. Одеса, 2022. С. 160–163.

13. Ярема І. І. 10 принципів щодо формування цифрової культури українськими бібліотеками. *Інформація та соціум* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 02 черв. 2023 р.). Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2023. С. 110–111.

14. Ярема І. І. Цифрова комунікація публічних бібліотек України. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку* : матер. міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.). У 2 ч. / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. Ч. 1. С. 180–181.

15. Ярема І. І. Актуальні проблеми теорії, історії, практики інформаційної, бібліотечної та архівної справи. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів Восьмої міжнар. наук. конф., м. Київ, 15–17 трав. 2025 р. / редкол.: Ю. І. Горбань, Т. В. Новальська, О. О. Каракоз [та ін.]. ; упоряд. О. О. Гарачковська, Л. І. Прокопенко. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2025. Ч. 2.. С. 154–156.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Тетяна Новальська, доктор історичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, професор кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю. Оцінка позитивна, без зауважень.

Галина Салата, доктор історичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, професор кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1) у Вступі дисертації відсутні чітко сформульовані об'єкт і предмет дослідження. Автор описує мету, завдання та новизну роботи, однак для методологічної чіткості доцільно було б визначити: скажімо, до роздумів, – об'єкт дослідження – цифрова трансформація діяльності публічних бібліотек; предмет дослідження – механізми та інструменти цифрової трансформації бібліотечної діяльності в Україні та у світовій практиці. Уточнення об'єкта і предмета підвищило б системність дослідження та чіткість методологічних меж.

2) Під час рецензії виявлено, що деякі розділи дисертації, зокрема розгляд організаційних аспектів цифрових бібліотек в Україні, можуть бути доповнені прикладами конкретних кейсів, що сприятиме більшій переконливості результатів. Також, доцільно було б додати більше аналітичних даних, які б підтверджували ефективність запропонованих рекомендацій на основі конкретних показників і статистики. Власне, практичні рекомендації можна було б підкріпити конкретними показниками ефективності (КРІ), що підвищить їх застосовність. Деякі аспекти українських бібліотек, зокрема вплив воєнних та кризових умов на цифровізацію, можна було б розкрити більш детально.

Юрій Горбань, кандидат культурології, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.1. *«Стан наукового опрацювання проблем цифровізації бібліотек та джерельна база дослідження»* автором здійснено доволі глибокий та всебічний аналіз праць українських науковців, щодо теми дослідження, водночас, за межами уваги автора залишились праці зарубіжних науковців та практиків бібліотечної галузі, хоча в тексті дисертації (підрозділ 2.1 та 2.3) здобувач посилається на праці зарубіжних колег. В цьому ж підрозділі доречно було б не тільки назвати джерела до яких звертався аспірант в процесі написання дисертації, але й здійснити їх ґрунтовний аналіз, а саме, нормативно-правових документів, сайтів українських та зарубіжних бібліотек, та інших груп джерел.

2. У другому підрозділі першого розділу *«Цифрова культура та цифрова грамотність у діяльності сучасних бібліотек»* автор розкриває державну політику України щодо формування нормативних рамок цифровізації, розвитку цифрових компетентностей та створення умов для інтеграції публічних бібліотек у нові комунікаційні моделі. Доцільно було б навести приклади з досвіду конкретних бібліотек щодо набуття цифрових навичок інформаційно-комунікаційних та цифрових компетентностей користувачами в межах реалізації політики цифровізації.

3. У третьому підрозділі другого розділу *«Партнерство та взаємодія бібліотек з інституціями у цифровому середовищі»* автором охарактеризовано досвід взаємодії бібліотек з іншими учасниками інформаційного ринку. Варто було б винести у додатки приклади комплексного бібліотечно-інформаційного обслуговування у режимі віддаленого доступу і мережевої взаємодії, з урахуванням їх переваг.

Олена Григоревська, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, професор кафедри інформаційних комунікацій. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У другому підрозділі другого розділу - *“Партнерство та взаємодія бібліотек з інституціями у цифровому середовищі”* на с. 116, автор зазначає, що *“Упродовж останнього десятиліття спостерігається продуктивне оновлення та модифікація усіх форм обслуговування користувачів, запозичуються такі форми, які раніше навіть не вважалися бібліотечними ...”*. Варто було б розкрити, які ці форми та коротко охарактеризувати їх.

2. У першому підрозділі третього розділу - *“Публічні бібліотеки у цифрову добу: від «Бібліотеки 2.0» до «Бібліотеки 4.0»”* на с. 143, автор розкриває досвід закордонного бібліотечного обслуговування за допомогою інноваційних сервісів, зокрема додатків. Доречним було б назвати приклади відповідних сервісів з досвіду українських бібліотек.

3. Попри ґрунтовність джерельної бази та її відповідність темі дослідження, варто зазначити, що вона містить значну кількість публікацій понад 10-річної давнини. У той час як публікації деяких молодих українських дослідників, що працюють в цьому ж предметному полі, взагалі не згадуються. Зокрема роботи доктора філософії Б. Ломачинського, який досліджував значення цифрової та інформаційної культури сучасної бібліотеки, особливості взаємодії феноменів інформаційної, медіа та цифрової культур.

Вікторія Добровольська, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, завідувач кафедри артменеджменту та інформаційних технологій. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У першому підрозділі другого розділу – «Світові цифрові бібліотечні проєкти та їхній вплив на трансформацію бібліотек» автором охарактеризовано низку світових цифрових бібліотечних проєктів та їхній вплив на трансформацію бібліотечної сфери. Доречним було б подати цей матеріал у додатки у вигляді таблиць, що краще сприяло б сприйняттю текстового матеріалу.

2. У другому підрозділі другого розділу – «Цифровізація публічних бібліотек України: стан та виклики» (с.110) – автор зазначає, що «Упродовж 2020-2021 рр. Мінцифри України у тісній співпраці з УБА активно просували проєкт «Дія. Цифрова освіта», від самого початку провідним завданням якого було сприяння комп'ютеризації саме українських сільських бібліотек з подальшим перетворенням їх на хаби цифрової освіти». Варто було б показати динаміку змін видів діяльності УБА у межах цього проєкту станом на 2025 р. та охарактеризувати їх.

3. У другому підрозділі другого розділу – «Цифровізація публічних бібліотек України: стан та виклики» (с.111) – автор відзначає, що «... стали популярними і широковідомими в Україні київські, львівські, запорізькі та інші бібліохаби». Доречним було б навести конкретні приклади цих бібліохабів у контексті цифровізації суспільства.

4. У другому підрозділі третього розділу – «Інноваційні сервіси та нові форми діяльності публічних бібліотек в умовах цифровізації», визначаючи стратегічні напрями розвитку бібліотек в цифровому середовищі, автор підкреслює «сучасне бачення моделі бібліотеки як інформаційно-ресурсного центру» (с.162) та розглядає стратегії розбудови сучасної бібліотеки. Було б доцільно наочно представити авторську модель цифрової комунікації у вигляді схеми.

Результати відкритого голосування:

«За» п'ять членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Івану Яремі** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

**Голова разової спеціалізованої
вченої ради**

Тетяна НОВАЛЬСЬКА